NECESITATEA PROTECȚIEI JURIDICE A SECRETULUI PROFESIONAL ÎN CODUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Costică MOȚOC
CZU: 343.2/.7:35.083.8(478) ionjan082@gmail.com

La nivel internațional, potrivit Directivei (UE) 2016/680 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 aprilie 2016, *protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal reprezintă un drept fundamental* [1]. În sensul *Recomandării Consiliului Europei* nr.582 (1970) *privind comunicarea media și drepturile omului* [2, p.10], este definit dreptul la viața privată ce cuprinde inclusiv dreptul la protecția de la destăinuirea informației oferite sau obținute în mod confidențial de la individ.

În același timp, în conformitate cu pct.138 din Proiectul de Recomandare a Parlamentului European adresată Consiliului și Comisiei în conformitate cu art. 198 alin. (12) din Regulamentul de procedură în urma anchetei privind spălarea de bani, evitarea sarcinilor fiscale și evaziunea fiscală (2016/3044(RSP)) [3], *secretul profesional nu poate fi utilizat pentru protejarea sau ascunderea ilegalităților și nici pentru a acționa în contradicție cu spiritul legii*.

Protejarea informației este asigurată prin instituirea de *regimuri secrete*. Principalul criteriu definitoriu pentru clasificarea informațiilor ca confidențiale și protejarea acestora împotriva scurgerilor este *posibilitatea de a obține beneficii de la utilizarea informațiilor datorită necunoașterii acesteia unor terți*. Acest criteriu implică două componente: 1) informațiile trebuie să fie necunoscute terților; 2) primirea de beneficii de la utilizarea informațiilor (obținerea de beneficii, prevenirea daunelor politice, economice sau morale).

Ce prezintă secretele profesionale? Secretele profesionale, în conformitate cu criteriul continuității, aparțin clasei *secretelor derivate,* ele diferă de celelalte secrete derivate prin faptul că, pe de o parte, subiectul acestora este *purtătorul profesionist al secretului străin,* și anume, din acest motiv îi este încredințată informația, pe de altă parte,

activitatea acestui profesionist, de regulă, posedă *un caracter public*, respectiv *relația privind secretul profesional este de natură mixtă (publică- privată).*

Informația confidențială încredințată și transmisă reprezentanților unor profesii care efectuează protecția drepturilor și a intereselor legitime ale cetățenilor (secretele profesionale) posedă următoarele caracteristici: *1) datele sunt transmise în mod benevol de către proprietarul acestor informații unei alte persoane și care nu pot fi divulgate terților; 2) transmiterea acestor date către terți constituie consecința inevitabilă de utilizare a serviciilor (asistenței) prestate de către terți; 3) datele confidențiale vizează o persoană fizică concretă (datele pe care această persoană nu consideră de cuviință să le divulge).*

Secretele profesionale diferă de celelalte secrete derivate prin faptul că, subiectul acestora este ***purtătorul profesionist al secretului străin,*** și anume, din acest motiv îi este încredințată informația. Partea specială a Republicii Moldova asigură protecția juridico-penală a datelor confidențiale cu caracter personal în regim de secret primar în sensul normei juridico-penale prevăzute la alin.(1) art.177 CP RM. Această normă este relevantă pentru informațiile cu privire la viață privată, *cu condiția că ele nu sunt acoperite de alte regimuri secundare.*

Principala diferență între aceste categorii de secrete rezidă în faptul că pentru secretele *„primare”* subiecții (deținătorii de informații relevante) au dreptul să stabilească confidențialitatea, iar pentru secretele *„derivate”* persoana căreia i se încredințează accesul limitat la ele are obligația de a asigura confidențialitatea adecvată a informațiilor străine [4, p.261]. În cazul unui *secret primar*, proprietarul secretului își protejează propriile informații, *iar în cazul unui secret derivat (secundar) informațiile se obțin din mâinile altora*. Prin urmare, *în caz de încălcare a inviolabilității vieții personale, protecția juridico-penală a secretului de drept privat este asigurată în calitate de secret-obiect (secretul personal sau de familie), iar în cazul în care secretul cu caracter privat este încredințat unei alte persoane în legătură cu particularitățile profesiei acesteia, informația devine protejată în regim de secret-obligație (secret profesional).*

În urma sondajului de opinii efectuatб am demonstrat că *lista aspectelor vieții private a persoanei este extrem de diversificată, iar*

reglementarea juridică exhaustivă a acestora ar deveni absurdă și inutilă. Am demonstrat ipoteza conform căreia, *secretul vieții private nu coincide cu secretul profesional. Prin urmare, protecția juridico-penală a inviolabilității vieții private nu este în stare să asigure protecția juridico-penală a secretului profesional*.

Una și aceeași informație *poate fi păstrată în regimuri diferite* însă conținutul rămâne același (coincide); în funcție de regimul confidențialității impus de legiuitor apar obligații speciale de a asigura confidențialitatea acestor informații.

Pornind de la cele expuse, luând în considerare dezideratul conform căruia obligaţia specială de a păstra secretul profesional trebuie să fie conţinută în legislaţia naţională a statelor membre sau a organismelor profesionale naţionale competente cu puterea de a adopta reguli obligatorii ale profesiei, iar regulile naţionale privind secretul profesional trebuie să includă şi sancţiunile corespunzătoare în caz de încălcare a lor, *se propune revizuirea cadrului incriminator în legea penală a României și cea a Republicii Moldova.* În mod special, pledăm pentru introducerea în Capitolul XIII al Părții generale a Codului penal al Republicii Moldova *„Înțelesul unor termeni sau expresii în prezentul Cod”* a art.121^1 cu următorul conținut:

„Articolul 121^1. *Secret profesional*

(1) Secret profesional este informația confidențială ce constituie secret personal, secret familial, secret comercial, precum și alte date confidențiale ale unei alte persoane, transmise în mod benevol de către aceasta în scopul de asigurare informațională necesară a profesiei exercitate, cu condiția că astfel de date nu sunt date publice sau secret de stat, iar dezvăluirea neautorizată a acestora și fără consimțământul proprietarului informațiilor confidențiale va aduce atingere drepturilor și intereselor persoanei fizice sau juridice.

(2) În înțelesul prezentului Cod, informațiile confidențiale de protecție specială cuprind date privind infecția HIV/SIDA; date privind boală venerică; date privind boală psihică; date privind alcoolismul, narcomania, toxicomania; date privind maladii din sfera urogenitală; date privind intervenții chirurgicale legate de funcția reproductivă a persoanei”.

Referințe:

1. Directiva (UE) 2016/680 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, depistării, investigării sau urmăririi penale a infracțiunilor sau al executării pedepselor și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Deciziei-cadru 2008/977/JAI a Consiliului. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX:32016L0680
2. *Recommendation 582 (1970) on mass communication media and human rights. In: Recommendations and Resolutions adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe in the field of media and information society Directorate General of Human Rights and the Rule of Law*. Strasbourg, 2015. (190 p.), pp.10-11. https://rm.coe.int/16806461f9
3. Proiect de Recomandare a Parlamentului European adresată Consiliului și Comisiei în conformitate cu articolul 198 alineatul (12) din Regulamentul de procedură în urma anchetei privind spălarea de bani, evitarea sarcinilor fiscale și evaziunea fiscală (2016/3044(RSP)). Werner Langen, Jeppe Kofod, Petr Ježek în numele Comisiei de anchetă pentru examinarea pretinsei încălcări a normelor de drept sau a administrării defectuoase în aplicarea dreptului Uniunii în legătură cu spălarea de bani, evitarea sarcinilor fiscale și evaziunea fiscală. http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-8-2017-0660_RO.pdf?redirect
4. MOȚOC, C. Natura juridică a secretului profesional în legislația extrapenală a Republicii Moldova. În: *Rezumate ale comunicărilor la Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”*, 8-9 noiembrie 2018, Științe juridice. Chișinău: CEP USM, 2018, pp.260-263. (398 p.) (ISBN 978-9975-142-50-2)